

הסכמה

הובאו לפני גליונות הספר החשוב, הנותן אמרי שפר "מכתב שלמה" על הלכות גירוח מעשה ידי אומן, צנצנת המן, גיבור במלחמתה של תורה, חריף ובקי, משנתו זך ונקי, שמן חורק שמו, טעמו ונימוקו עמו, כבוד שם וחפארתו, הרה"ג ר' שלמה קריספין שליט"א.

עברתי על חלק מהדברים, ומן המעט שעברתי ילמד על הכלל כולו, וראיתי שדבריו נשענים על דברי הפוסקים הקדמונים, וכתב הכל מתוך ידאת ה' כנגד פניו, וידאתו קודמת לחכמתו, וסידר את הדברים בהרצאה ברורה, ובסדר נכון, תפוחי זהב במשכיות כסף, דבר דבור על אופניו. וגילה בקיאות רבה בראשונים גם אחרונים, חדשים גם ישנים, וכתב הכל בסברא ישרה, על פי דברי הפוסקים. וכבר איתמתי גברא בהלכות אלו בידע רב, אשור שימש בקודש במסגרת תפקידו כרדיין בכ"ד לגיור, והעלה הכל בכתב בטוב טעם ודעות, איישר חיליה לאורייתא.

וכיון דאיירינן בעניני גרות, ראיתי לנכון להעתיק כאן מה שכתבנו הנחיות בעניני גיור:

הנחיות לקבלת גרים

א. אין מקבלים גר לקהל ישראל, אלא אם כוונתו לשם שמים¹. לפיכך, נכרי הבא לפני בית הדין ומבקש שיקבלוהו לעדת ישראל, עליהם לחקור ולדרוש אחריו היטב, לידע את אמתות רצונו ומניעיו, שלא בשביל ממון, פחד או לשם אישות עושה כן². ולא די במה שאומר כן לפניו³.

ב. יש מקומות שנוהגו להמתין שנה תמימה מיום בוא הגר לפני בית דין ומגלה רצונו להתגייר, ועד שיקבלוהו בפועל, בכדי שבאותה שנה

¹ בכלי יבמות כד, ב.

² ע"י רמב"ם (נתיב מאשרת ויד), שו"ע קה"ק, ב"י שו"ת ר"א גוטמאכר (סי' קנ), ועוד ע"י יב"א (חוב אורח סי' ב ח"ת ד"ד סי' י).

³ ראה שו"ת בית יצחק (ניד ח"ב סי' קס"ד) שדקדק כן מלשון הרמב"ם (פ"ד נאטיב ח"א). "כשיבוא אחד להתגייר מן העברים ויבדקו אחריו ולא ימצאו עילה", ולא ע"פ דיבורו לבד. ע"ש.

יתבוננו בית הדין במעשיו ובדרכיו, ויוודע להם בבירור האם כוונתו כנה בקבלתו את המצוות. והיום לא נהגו כן.⁴

ג. אף אחד שנתברר לבית הדין כוונתו ומניעיו שהם לשם שמים, מכל מקום אין להם למהר לקבלו, אלא יתארו בפניו את הטורח והעול שיש בקיום המצוות, כדי לדחותו.⁵ וכן מתארים בפניו את מצבו הדחוק והדחוי של עם ישראל.⁶

ד. יש שכתבו שצריך לדחות את הגר ג' פעמים בלך ושוב, ורק אחר כך לקבלו.⁷

ה. אם החזיק בדעתו על אף כל האמור שרוצה להתגייר, מקבלים אותו מיד.⁸

ו. ומודיעים אותו עיקרי הדת שהוא יחוד ה' ואיסור עבודה זרה, ומאריכין עמו בדבר זה.⁹

ז. ומודיעים אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות. ומודיעים אותו מקצת עונשין ושכון של מצות.¹⁰

ח. יש להזהר מאד שלא לגייר אותן שמוחזקים שאח"כ יעברו על איסורי תורה.¹¹

⁴ ע"י ספר משנת הגר (עמ' כא) שהביא בן משם ספר משנת ר"א. אך כיום לא נהגו כן.

⁵ מסכת גרים (פ"א ה"א), יבמות (נח, ב), וע"י ב"י (יד"ס רמ"ה) בשם הסמ"ג, ובש"ך (שם פ"א ט) בשם הרזקת.

⁶ שו"ע (יד"ס רמ"ה ס"ג), ואם לא הזכירו לו כן, ע"י בב"י (שם) שכתב דאינו מעכב, וכ"ה בש"ך (שם פ"א ג).

⁷ רזקת (ט"ז ק'), והל' גרים לרבינו גרשום הגדול. ובשו"ע לכאור לא הביא כן, אך המעיין בלשונו יראה שיש מקום למשמעות כן.

⁸ יבמות (נח, ב) שו"ע (יד"ס רמ"ה פ"ג).

⁹ יבמות (נח, ב) רמב"ם (סיד' מאמרי' ה"א), שו"ע (יד"ס רמ"ה פ"ג).

¹⁰ יבמות שם, רמב"ם שם, שו"ע שם. וברמב"ם הוסיף בדברי הנמרא שמודיעין אותו גם מצות לקט שכחה ופאה, וכן הביא גם הרמב"ם. אך השו"ע השמיט כן. וכתב מרן בב"י הטעם, משום שאינן נהגין בזה"ו.

¹¹ בית יצחק (יד"ס ח"ב סי' ק את"א), אה"ע (ח"ג סי' כו את"ד), אג"מ (יד"ס ח"א סי' קו), וכן העלה מרן זצוק"ל בקובץ תורה שבע"פ (חלק ג) וז"ל: ונראה שאם הבאים להתגייר אמנם אומרים בפיהם שברצונם לקבל עליהם עול תורה ומצוות, אך בית הדין סבור ע"י אומדנא דמוכח שכל דבריהם מן השפה ולחוץ ולבט בל עמם, ומיד לאחר מעשה הגיור יפנו עורף לתורה ולמצוות וישליכום אחרי גוים, ודאי שאין לקבלם ולא שייך לומר בזה דברים שכלב אינם דברים, כמוב' בתוס' והרא"ש (נדרים כח, א), דאע"ג דק"ל דברים שכלב אינם דברים, כל דאי אומדנא דמוכח האן סהדי שרעתו כן, וז"ל כאילו פירש בהדיא, ולא חשיב דברים שכלב. וכ"כ מהרי"ק ש"ב סי' ע"ד לחם (יד"ס פ"ג ח"ב סי' יד), וכ"כ עוד חגאון מהרי"ט בחשו' (נחרי"ט סי' טח), וחגאון מקור חיים (פ"א חסם סי' ט), ועוד. וממילא כשהגר או הגיורת ברצונם לגור בקיבוץ חפשי לאחר גיורם, ויש אומדנא דמוכח שימשיכו לאכול מאכלות אסורות או לחלל שבת וכד', אין לקבלם. והכל לפי ראות עיני הדיין. וכן העלה הגאון מהר"י שטמליקס (ח"ב יד"ס פ"ג) ובשרית עדנות

- ט. גר שלא קיבל עליו מצוות, פשוט וברור שאינו גר כלל אף בדיעבד.¹²
- בני זוג יהודים, הרוצים לאמץ ילד נכרי ולגיירו, אם בני הזוג יגדלוהו כיהודי, לפי כללי ההלכה היהודית, יש מקום לגיירו בהיותו קטן על דעת בית דין.¹³
- י. עובר שנולד לאשה יהודיה מביצית של גויה שהופרתה ברחמה, דינו כטפק גוי, וצריך גירות מספק קודם שימולו אותו.¹⁴

גיוור קטנים

יש להוסיף אודות מה שיש המעלים האחרונה רעיונות, ובהם אפשרות לקבוע בחוק שיהיה אפשר לגייר ילדים קטנים שאחד מההורים עדיין מסרב להתגייר כדת, אבל שולחים את ילדיהם לחינוך דתי, ויש שרצו לומר שאפשר לגייר ילדים אלה, מאחר שמקבלים חינוך דתי. אבל באחת השיחות האחרונות שהיה לי עם מרן אמו"ר עט"ר זצוק"ל הכ"מ, בטמון לפטירתו, שאלתי על כך, ותיכף ומיד השיב, ואיך הילד יאכל מבישולי הוריו, הרי יאכל בישולי גויים. ועל כן ברור שאין אפשרות לגייר ילדים קטנים כאשר ההורים אינם יהודים, כי אנו סהרי בבירור שלא יוכלו לקיים מה שיקבלו על עצמם תורה ומצוות. וכן נילד מאומץ הצריך גיוור, ואימצוהו הורים שאינם שומרי תורה ומצוות, והם מחללים שבת ואינם מקפידים על כשרות המזון, שאי אפשר לגייר ילד הגדל בבית כזה.

ברכת שלא עשני גוי

ואציין בזה עוד כמה נקודות בעניני גוים, כי הנה יש לדון אם גר צדק מברך בכל בוקר בברכות השחר את ברכת שלא עשני גוי, כי שמעתי לחכם אחד שאמר בשידור רדיו, שגר צדק יכול לברך בברכות השחר "שלא עשני גוי" וכשאמרו לו שבילקוט יוסף נכתב שאין לגר לברך ברכה זו, אמר, ומה בכך הרי אני תנא ופליג. ובמחז"ת אי אפשר לפסוק הלכה בלי ללמוד ב"י ש"ע ונושאי כלים, ולא להמציא הלכות מסכת הכרס, כי הנה בבית יוסף (סי' מו) הביא מה שכתב רבי דוד אבודרהם, שהשיב הרמ"ה, שברכות אלו אינם אלא על נחלת ברייתו של אדם, ולפיכך הגר אינו מברך שלא עשני גוי, כל שלא היתה הורדתו

הברשם (נתיב סי' נכ) ובשורית צור יעקב (סי' כז) ובשורית ר' עזריאל חלרסהיימר (סי' נל) ובשורית דעת כהן (סי' קנ).

עב"ל ועי' לו עוד גם ביביע אומר (נתיב אה"ע סי' ג).

ועי' בקובץ תורה שבע"פ (חיי"ט עמ' טז) במ"ש בזה הגרא"י אנטרמן.

ואם מוחזק שיעבור לחיאבון, נחלקו בזה הפוסקים ע"י באהיצור ח"ג סי' כז) ובדבר אברהם (חיי"ט סי' נח), ובאג"מ (ידר ח"ג סי' קח, אה"ע ח"ב סי' ד).

¹² אגרות משה (ידר ח"א סי' קנ). וכן העלו בשורית שרידי אש (חיי"ט סי' עה) ובשורית דברי יציב (אה"ע סי' קכ). וכ"כ ורא"ה קוק בשורית דעת כהן (סימן קנח). ועי' שורית צ"א (חיי"ט סי' טז).

¹³ אגרות משה (ידר ח"א סי' קנא), שבט הלוי (חלק ו' סימן נב). וראה זכר יצחק (סי' כ) ובשורית מטה לוי (חיי"ט סי' נד). ומנחת יצחק (חיי"ט סי' צט).

¹⁴ הוראח מר"ן זצוק"ל בע"פ. וכ"ה בספר נשמת אברהם (אה"ע סי' א, מהרי"ט עמ' לח) משם הגרש"ו אויערבאך.